

ANALELE UNIVERSITĂȚII DIN BUCUREȘTI - SERIA DREPT

Dificultăți privind încadrarea juridică a relațiilor sexuale întreținute în urma amenințării cu darea în vileag a unor fapte sau imagini compromițătoare pentru persoana vătămată**Conf. univ. dr. Andra-Roxana Trandafir**

Facultatea de Drept, Universitatea din București

Asist. univ. dr. Valentina Dinu-Stăncescu

Facultatea de Drept, Universitatea din București

Rezumat: *Articolul își propune să analizeze dificultățile de încadrare juridică a relațiilor sexuale întreținute sub amenințarea cu darea în vileag a unor fapte sau imagini compromițătoare pentru persoana vătămată. Atât doctrina, cât și practica judiciară au evidențiat provocarea de a delimita consimțământul real al victimei de cel aparent, exprimat sub presiunea unei constrângeri psihice. Analiza pe care o propunem vizează interpretarea noțiunilor de constrângere și consimțământ în dreptul penal, precum și raportul dintre infracțiunea de șantaj (art. 207 C.pen.) și cea de viol (art. 218 C.pen.), în contextul situațiilor în care presiunea psihică este exercitată pentru obținerea unor foloase nepatrimoniale de natură sexuală. Materialul își propune să clarifice criteriile care pot ghida instanțele în stabilirea încadrării juridice corecte, care poate fi fie o infracțiune de șantaj, fie una de viol, fie un concurs real de infracțiuni între cele două infracțiuni, având în vedere circumstanțele concrete ale fiecărei cauze și protecția valorilor sociale implicate.*

Cuvinte-cheie: *viol, șantaj, constrângere psihică, consimțământ viciat, libertate sexuală, libertate psihică.*

Difficulties in the legal classification of sexual relations obtained under threats to disclose compromising facts or images concerning the victim

Abstract: *This article examines the difficulties in legally classifying sexual relations under threats to disclose compromising facts or images concerning the victim. Both legal literature and case law have highlighted the challenge of distinguishing genuine consent from apparent consent expressed under psychological coercion. The analysis focuses on the interpretation of the concepts of coercion and consent in criminal law, as well as on the relationship between the offences of blackmail (Article 207 of the Criminal Code) and rape (Article 218), in cases where psychological pressure is used to obtain sexual favours. The paper seeks to clarify the criteria that may guide courts in determining the proper legal classification, whether as blackmail, rape, or a plurality of these offences, taking into*

account the specific circumstances of each case and the protection of the social values involved.

Keywords: *rape, blackmail, psychological coercion, vitiated consent, sexual freedom, psychological freedom.*

INTRODUCERE

Practica judiciară din ultimii ani conturată mai ales în privința infracțiunilor contra libertății și integrității sexuale ne dovedește faptul că, din punct de vedere juridic, este uneori foarte dificil de stabilit o delimitare clară între consimțământul victimei și adoptarea unui comportament în urma exercitării unor acte de constrângere (psihică) asupra acesteia. Această linie devine cu atât mai dificil de trasat atunci când consimțământul aparent exprimat este de fapt rezultatul unei presiuni psihice exercitate prin amenințări cu darea în vileag a unor imagini sau fapte compromițătoare pentru victimă, în contextul în care, de cele mai multe ori, aceste amenințări intervin după ce inculpatul și victima au avut o relație anterioară și au întreținut raporturi sau alte acte sexuale ori de natură sexuală¹ care au fost inițial consimțite. Cele două texte pe care le avem în vedere în analiza noastră sunt cele care reglementează infracțiunea de viol - art. 218 alin. (1) C.pen.² (același raționament aplicându-se bineînțeles și infracțiunii de viol asupra unui minor prevăzută de art. 218 C.pen.¹, dar și agresiunii sexuale prevăzute de art. 219 C.pen. și agresiunii sexuale asupra unui minor prevăzute de art. 219 C.pen.¹, comise prin constrângere, cu toate că în cazul minorilor problema ar trebui să fie mai simplu de rezolvată) și, respectiv, cea de șantaj - art. 207 alin. (2) C.pen.³. Astfel, elementele pe care le vom preciza privind infracțiunea de viol vor face implicit referire și la celelalte infracțiuni amintite.

În majoritatea cazurilor în care se ridică o astfel de problemă a reținerii uneia dintre cele două infracțiuni sau a celor două în concurs, victima este cea care nu mai dorește continuarea relației cu inculpatul, însă acesta din urmă nu acceptă și o amenință că va face publice diverse fotografii/conversații/imagini video cu victima în ipostaze compromițătoare⁴ dacă nu va continua relația sau dacă nu va întreține relații sexuale în continuare. De teamă,

¹ Pentru simplificarea textului, vom folosi sintagma „relații sexuale” pentru a ne referi la raporturile sexuale și actele sexuale prevăzute de art. 218 C.pen., precum și la alte acte de natură sexuală, la care se referă art. 219 C.pen.

² Potrivit art. 218 alin. (1) C.pen., „Raportul sexual, actul sexual oral sau anal cu o persoană, săvârșit prin constrângere, punere în imposibilitate de a se apăra ori de a-și exprima voința sau profitând de această stare, se pedepsește cu închisoarea de la 5 la 10 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.”

³ Potrivit art. 207 din Codul penal, „(1) Constrângerea unei persoane să dea, să facă, să nu facă sau să sufere ceva, în scopul de a dobândi în mod injust un folos nepatrimonial, pentru sine ori pentru altul, se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani. (2) Cu aceeași pedeapsă se sancționează amenințarea cu darea în vileag a unei fapte reale sau imaginare, compromițătoare pentru persoana amenințată ori pentru un membru de familie al acesteia, în scopul prevăzut în alin. (1). (...)”.

⁴ Pentru o situație de fapt similară, dar fără a fi pretinse relații sexuale, precum și pentru obligațiile autorităților de a examina ingerințele în viața privată, a se vedea CtEDO, cauza M.Ș.D. c. României, 3 decembrie 2024, disponibilă la adresa <https://hudoc.echr.coe.int/>.

victima acceptă să se întâlnească în continuare cu fostul său partener și să întrețină relații sexuale pe o anumită perioadă de timp, însă sub acea amenințare anterioară.

Într-o astfel de situație, care va forma obiectul analizei noastre, se ridică întrebarea cum poate fi încadrată o astfel de conduită a inculpatului. Soluțiile pe care le-am identificat în practică sunt următoarele: (i) o infracțiune de șantaj (art. 207 alin. 2 C.pen.), (ii) o infracțiune de viol comisă în formă continuată (art. 218 C.pen.) sau (iii) un concurs real de infracțiuni între șantaj și viol (comis în formă continuată).

Pe parcursul acestei lucrări vom examina, din perspectivă doctrinară și jurisprudențială, semnificația constrângerii și a consimțământului în dreptul penal (I), urmând a încerca să identificăm soluția juridică ce reflectă cel mai fidel realitatea faptică și care oferă o protecție efectivă valorilor sociale ocrotite de legea penală (II).

I. ÎNTRE CONSTRÂNGERE ȘI CONSIMȚĂMÂNT ÎN DREPTUL PENAL

Constrângerea poate fi definită, inclusiv în dreptul penal, ca o manifestare a forței sau a presiunii exercitate asupra unei persoane, în scopul influențării conduitei acesteia. Această noțiune nu se limitează la formele evidente de violență fizică, ci acoperă și manifestările de presiune psihică ori morală care au potențialul de a afecta libertatea de voință a subiectului pasiv⁵. Astfel, în cazul infracțiunii de viol, art. 218 C.pen. enumeră expres constrângerea ca una dintre modalitățile prin care poate fi suprimat consimțământul victimei, fără a distinge între formele fizice și cele psihice ale acesteia. Ambele sunt apte să anuleze exprimarea liberă a voinței și, în consecință, pot conduce la atragerea răspunderii penale a subiectului activ. În cazul infracțiunii de viol prevăzut de art. 218 alin. (1) C.pen.¹, se pune accentul pe inexistența consimțământului victimei cauzată de vârsta prea fragedă pentru a-și da acordul în mod valabil la un raport sexual, act sexual oral sau anal⁶. În această

⁵ A se vedea, în acest sens, și G. Boroș, C. Anghelescu, *Curs de drept civil. Partea generală*, ed. a 3-a, Ed. Hamangiu, București, 2021, p. 170, unde se menționează violența drept viciu de consimțământ, care poate fi „violența fizică, atunci când amenințarea cu un rău privește integritatea fizică a persoanei ori bunurile sale” sau „violența morală, atunci când amenințarea cu un rău se referă la onoarea, cinstea ori sentimentele unei persoane; de pildă, amenințarea cu darea în vileag a raporturilor extraconjugale, cu divulgarea bolii de care suferă victima etc.”

⁶ Pentru dezvoltări în ceea ce privește consimțământul în cazul infracțiunilor contra libertății și integrității sexuale, mai ales în contextul modificărilor legislative aduse de Legea nr. 217/2023 pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și a Legii audiovizualului nr. 504/2002 (M.Of. *Partea I* nr. 634 din 11 iulie 2023), a se vedea G.A. Lazăr, *Despre legătura și diferența dintre actul sexual cu un minor și infracțiunea de viol. Despre consimțământ în cazul infracțiunilor contra libertății sexuale*, în *Analele Universității din București – Seria Drept* 2022, p. 125 și urm; V. Cioclei, *Consimțământ vs. discernământ în cazul actului sexual cu un minor. Problema pragului de vârstă*, disponibil la adresa <https://bizlawyer.ro>; G.C. Ioan, *Sanționarea faptelor comise de minori. Spre un model european*, Ed. Hamangiu, București, 2025, p.193 și urm. Pentru consimțământ în contextul infracțiunii de incest și viol săvârșit asupra unui minor, a se vedea A.R. Trandafir, G.C. Ioan, *Semnificația termenului „consimțit” din cadrul infracțiunii de incest în contextul modificărilor aduse de Legea nr. 217/2023*, în *Revista de Dreptul Familiei* nr. 1/2025.

situație particulară, vârsta reprezintă așadar o condiție suplimentară de validitate a consimțământului⁷. În alte opinii, se vorbește despre existența unui consimțământ viciat într-o astfel de situație⁸. Suplimentar acesteia, în cazul minorului, consimțământul poate fi invalidat și de existența constrângerii, ceea ce ar conduce la reținerea art. 218¹ alin. (2) C.pen.⁹.

Literatura de specialitate a conturat în mod constant ideea că presiunea psihică exercitată asupra victimei, deși lipsită de caracterul violent propriu-zis al unei agresiuni fizice, poate fi la fel de constrângătoare dacă generează o stare de temere suficient de intensă încât să determine o persoană să acționeze împotriva propriei voințe¹⁰.

Trebuie subliniat în acest context că nu discutăm în toate cazurile de o constrângere psihică irezistibilă, ci poate fi o formă mai puțin pregnantă, atâta vreme cât ea este serioasă și este percepută de victimă ca atare. Totuși, în jurisprudență s-a reținut și opinia contrară, plecându-se de la următoarea situație de fapt: *„în perioada octombrie - noiembrie 2022, inculpatul, unchiul mare al persoanei vătămate, în vârstă de 63 de ani la momentul respectiv, profitând de diferența majoră de vârstă dintre acesta și persoana vătămată, în vârstă de 18 ani la acel moment, și prin constrângere morală a acesteia din urmă, amenințând-o cu răspândirea către familia victimei a unor fotografii și videoclipuri pe care cei doi le-au făcut în timp ce întrețineau relații sexuale, a determinat-o pe aceasta din urmă să întrețină trei raporturi sexuale cu acesta, în zile diferite”*. Parchetul a reținut pentru această situație de fapt atât o infracțiune de șantaj, cât și una de viol, însă instanța a dispus achitarea inculpatului pentru infracțiunea de viol, menționând faptul că *„este adevărat că persoana vătămată se afla inclusiv în momentul în care s-a deplasat la locuința inculpatului și la hotelul din localitatea T. sub constrângerea acestuia, însă nu se poate considera că întreținerea de relații sexuale a fost determinată de o amenințare iminentă, imposibil de înfrânt și substanțial diferită de cea adresată inițial, având în vedere că în intervalul anterior de timp aceasta avea posibilitatea să nu se conformeze solicitărilor acestuia și să refuze să se deplaseze pentru a se întâlni cu inculpatul”*¹¹.

Jurisprudența, încă din perioada de aplicare a Codului penal din 1969, a recunoscut faptul că amenințările cu darea în vileag a unor fapte, imagini sau situații compromițătoare pot constitui o formă de constrângere relevantă din punct de vedere penal, aspect prevăzut de legiuitor ca o variantă agravată a infracțiunii de șantaj [*„când constrângerea constă în*

⁷ A se vedea G.C. Ioan, loc. cit.

⁸ A se vedea, în acest sens, V. Cioclei, Drept penal. Partea specială I, ed. 10, Ed. C.H. Beck, București, 2025, p. 227 și urm.; S. Bogdan, D.A. Șerban, Drept penal. Partea specială, Infracțiuni contra persoanei și contra înfăptuirii justiției, ed. a IV-a, Ed. Universul Juridic, București, 2024, p. 419 și urm.

⁹ Aceleași considerente sunt valabile și pentru ipotezele prevăzute la alin. (2) și (3) al textului de lege.

¹⁰ De altfel, în materia actelor juridice civile, potrivit art. 1216 C.civ., viciul de consimțământ al violenței presupune o temere justificată indusă, fără drept, unei persoane, temere care este de așa natură încât partea amenințată putea să creadă, după împrejurări, că, în lipsa consimțământului său, viața, persoana, onoarea sau bunurile sale ar fi expuse unui pericol grav și iminent.

¹¹ A se vedea sentința penală nr. 468/17.04.2025, pronunțată de Jud. Sectorului 1 București, nedefinitivă (www.rejust.ro).

amenințarea dării în vileag a unei fapte reale sau imaginare, compromițătoare pentru persoana amenințată (...)"¹², doctrina arătând că „folosirea acestei amenințări la comiterea faptei exercită o puternică intimidare asupra victimei, determinând-o să satisfacă pretențiile făptuitorului; cel amenințat preferă să procure făptuitorului un folos, decât să suporte consecințele greu de înlăturat ale unei compromiteri publice. Cu atât mai gravă apare fapta de șantaj, când este săvârșită prin amenințarea dării în vileag a unor fapte imaginare; tulburarea psihică în acest caz este adeseori mai mare decât atunci când amenințarea privește un fapt real, iar recurgerea la acest procedeu evidențiază gradul intimidant și perversitatea făptuitorului”¹³.

În prezent, problema care se ridică este dacă o astfel de presiune psihică exercitată prin intermediul „amenințării cu darea în vileag” poate fi suficientă pentru a atrage incidența dispozițiilor privind infracțiunea de viol, alături (sau nu) de o infracțiune de șantaj, având în vedere că textul infracțiunii de șantaj a fost într-o oarecare măsură reconfigurat în reglementarea Codului penal în vigoare, după cum vom vedea în cele de mai jos.

Așa cum am văzut, în domeniul infracțiunilor contra libertății și integrității sexuale, în cazul victimelor minore, vârsta fragedă a victimei este o cauză de invalidare a consimțământului, ceea ce determină reținerea infracțiunii de viol săvârșit asupra unui minor, faptă prevăzută de art. 218¹ alin. (1) C.pen.

Dacă vorbim despre o victimă majoră, consimțământul victimei este elementul determinant care trasează granița între existența sau inexistența infracțiunii, întrucât acesta exclude tipicitatea faptei, în timp ce lipsa consimțământului transformă actul sexual într-o atingere gravă a libertății sexuale a persoanei și conduce la incriminarea acestei conduite¹⁴. Așa cum s-a arătat în mod constant în doctrină, constrângerea poate fi și morală și „*are loc prin amenințarea persoanei (...) cu un pericol grav pentru persoana ei sau pentru o altă persoană, în astfel de condiții încât să-i inspire temerea serioasă că acel pericol nu va putea fi înlăturat fără cedarea în fața amenințării. (...) Nici în cazul constrângerii morale, victima nu este obligată să riște realizarea pericolului cu care este amenințată, dacă ea este convinsă, cu sau fără temei, de posibilitatea concretă a acestuia. Esențial este ca victima să fi fost efectiv constrânsă prin amenințarea cu un pericol grav și să nu fi putut evita, fără riscuri, acest pericol*”¹⁵.

Așadar, o simplă acceptare formală sau aparentă nu poate fi asimilată consimțământului valid. Dimpotrivă, chiar și în absența unei opoziții explicite din partea victimei, dacă acceptarea actului sexual este determinată de o presiune psihică, cum ar fi o

¹² Art. 194 alin. (3) C.pen. din 1969.

¹³ A se vedea V. Dongoroz, S. Kahane, I. Oancea, R. Stănoiu, I. Fodor, N. Iliescu, C. Bulai, V. Roșca, Explicații teoretice ale Codului penal român, Partea specială, vol. III, ed. a II-a, Ed. Academiei Române, București, 2003, p. 310.

¹⁴ Pentru opinia potrivit căreia există forme de lipsă de consimțământ neacoperite de textul art. 218 C.pen., a se vedea G.A. Lazăr, loc. cit., p. 131-132.

¹⁵ A se vedea V. Dongoroz, S. Kahane, I. Oancea, R. Stănoiu, I. Fodor, N. Iliescu, C. Bulai, V. Roșca, op.cit., p. 333.

amenințare cu consecințe sociale sau familiale devastatoare pentru victimă, consimțământul este considerat viciat și, astfel, nu poate produce consecințe juridice.

În ipoteza analizată, victima pare să consimtă la întreținerea de raporturi sexuale, însă această acceptare este generată de temerea legată de posibila divulgare a unor informații compromițătoare. Deși actul în sine nu este însoțit de forță fizică sau de opoziție manifestă, este esențială analiza intensității presiunii psihice exercitate asupra victimei. Ceea ce pare, la nivel formal, un consimțământ, este în realitate o acceptare forțată, determinată de o amenințare constantă și apăsătoare, care anulează libertatea reală de a decide dacă să accepte sau nu actul sexual. Acest tip de constrângere indirectă, deși mai puțin evidentă decât violența fizică, poate avea efecte la fel de paralizante asupra voinței persoanei și trebuie evaluată în contextul particular al fiecărei situații de fapt.

În practică, distincția dintre consimțământul real și consimțământul aparent este una dintre cele mai sensibile chestiuni de analizat. Nu orice presiune psihică echivalează cu o constrângere în sens juridic, ci doar aceea care generează o stare de temere reală, rezonabilă și determinantă pentru comportamentul victimei. Atunci când persoana vătămată acceptă actul sexual doar pentru a evita o consecință percepută drept compromițătoare, în special divulgarea unor imagini sau conversații intime, suntem în prezența doar a unui consimțământ aparent. Presiunea, în acest caz, devine esențială în calificarea conduitei autorului, întrucât aceasta anulează libertatea de voință și de decizie a victimei. Așa cum s-a arătat în doctrină în materia infracțiunilor contra libertății și integrității sexuale, *„existența constrângerii se apreciază în concreto și, în principiu, prin raportare la capacitatea de rezistență a victimei; astfel, trebuie avute în vedere calitatea agresorului (de pildă, o persoană rău famată), vârsta persoanei vătămate (în vederea determinării posibilității acesteia de a-și exprima liber voința consimțind sau nu la întreținerea actelor de penetrare sexuală), diferența de vârstă dintre victimă și agresor, afecțiunile de care suferă victima, conduita publică și privată a persoanei vătămate anterior și ulterior comiterii faptei (...)*¹⁶.

Asemănarea pe care o realizăm cu infracțiunea de viol comisă prin constrângere asupra unui minor și cea de viol săvârșit asupra unui minor (care nu presupune constrângerea, deci în varianta tip) ne ajută să tragem o primă concluzie, respectiv aceea că amenințarea aceasta va trebui avută în vedere în tot contextul socio-familial al victimei și al inculpatului deopotrivă, împreună cu timpul scurs de la momentul amenințării până la cel al întreținerii actelor sexuale efective pentru a vedea dacă într-adevăr este suficientă pentru a se încadra în constrângerea psihică din conținutul constitutiv al violului.

Într-o asemenea situație, în care constrângerea psihică este exercitată în scopul obținerii de foloase de natură sexuală, iar actul sexual are loc în lipsa unui consimțământ autentic, fapta autorului lezează două valori sociale distincte: libertatea sexuală a victimei și

¹⁶ A se vedea, în acest sens, M. Udriou, Sinteze de Drept penal. Partea specială, vol. I, ed. 5, Ed. C.H. Beck, București, 2024, p. 344.

libertatea acesteia psihică în sens larg. Faptele se consumă în momente diferite, prin mijloace diferite, și produc consecințe juridice distincte. Din această perspectivă, se conturează temeinic posibilitatea unui concurs real de infracțiuni între șantaj și viol, soluție care va fi analizată pe larg în capitolul următor.

II. ÎNCADRAREA JURIDICĂ A RELAȚIILOR SEXUALE ÎNTREȚINUTE SUB AMENINȚAREA CU DAREA ÎN VILEAG A UNOR IMAGINI SAU FAPTE COMPROMIȚĂTOARE

Așa cum menționam în cele de mai sus, opiniile conturate în practică, susținute o parte și de către doctrină, sunt în număr de trei și le vom analiza în continuare, respectiv: reținerea doar a unei infracțiuni de șantaj (A), reținerea doar a unei infracțiuni de viol (B) sau reținerea a celor două infracțiuni în concurs real (C).

A. Reținerea doar a unei infracțiuni de șantaj

O primă ipoteză care se conturează în practică și în doctrină, în situațiile în care o persoană este determinată să întrețină relații sexuale sub amenințarea cu darea în vileag a unor fapte sau imagini compromițătoare, pe care ulterior le și întreține, este aceea a reținerii exclusiv a infracțiunii de șantaj, în forma prevăzută de art. 207 alin. (2) C.pen. În această variantă de calificare juridică, întreaga conduită a făptuitorului este subsumată unei singure infracțiuni, apreciindu-se că actul sexual reprezintă doar folosul urmărit prin mijlocul de constrângere tipic șantajului, și nu un element distinct care ar atrage răspunderea penală suplimentară. Amenințarea cu divulgarea unor informații sau imagini compromițătoare este, într-adevăr, expres prevăzută de lege, iar folosul urmărit, chiar dacă este de natură nepatrimonială, este suficient pentru consumarea infracțiunii. Din această perspectivă, elementul material al faptei este deja împlinit în momentul exercitării presiunii psihice, iar infracțiunea este consumată fără a fi necesar ca folosul să fie efectiv obținut¹⁷.

S-a reținut, spre exemplu, că „*fapta inculpatului, care, în cursul anului 2019, în timpul minorității, a amenințat-o, verbal și în scris, în repetate rânduri, pe persoana vătămată cu divulgarea către asistenta sa maternală a unor fotografii compromițătoare pentru persoana vătămată, în care aceasta apărea în diferite ipostaze, dezbrăcată, amenințări sub imperiul cărora persoana vătămată, în cursul lunii noiembrie 2019, a întreținut un raport sexual cu inculpatul, în toaleta situată în parcare subterană situată în orașul Râșnov, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de șantaj, prevăzută de art. 207 alin. (1) și (2) din C.pen.*”. Atât Parchetul, cât și prima instanță au considerat că această conduită întrunește elementele constitutive doar ale infracțiunii de șantaj. Cu toate acestea, instanța de apel a

¹⁷ De pildă, în dreptul francez, șantajul este definit de art. 312-10 C.pen. fr. ca fiind obținerea, amenințând cu dezvăluirea sau imputarea unor fapte susceptibile să aducă atingere onoarei sau considerației, fie o semnătură, fie un angajament ori o renunțare, fie dezvăluirea unui secret, fie remiterea unor sume, valori sau a oricărui bun. Similar este formulat art. 312-1 („*De l'extorsion*”).

schimbat încadrarea juridică din infracțiunea de șantaj în cea de viol, fără a reține nici aceasta un concurs de infracțiuni¹⁸.

În acest sens, în doctrină s-a arătat că „șantajarea victimei, fie prin constrângere, fie prin amenințarea cu darea în vileag a unor fapte reale ori imaginare, compromițătoare pentru persoana vătămată, în scopul obținerii de foloase de natură sexuală, este o conduită aptă să o plaseze într-o poziție vulnerabilă. Spre exemplu, în practica instanțelor judecătorești s-a dispus condamnarea inculpatului pentru săvârșirea infracțiunii de șantaj în formă continuată, prev. de art. 207 alin. 1 și 2 C.pen., cu aplicarea art. 35 alin. 1 C.pen. (22 de acte materiale), reținând că „în fiecare zi din perioada 02.07 – 23.07.2024, folosindu-se de conturile false de Facebook (...), iar mai apoi de conturile false de Instagram (...), în baza aceleiași rezoluții infracționale, a abordat persoana vătămată (...) prin trimiterea de mesaje text, prin intermediul cărora a constrâns-o să se supună solicitărilor acestuia (respectiv să îi trimită fotografii și videoclipuri în ipostaze indecente, să întrețină raporturi sexuale cu acesta, să-i ofere detalii despre viața sa sexuală, să cumpere prezervative, să învețe cum acestea se pun pe penis, iar mai apoi să pună un prezervativ pe o perie de păr și să și-o introducă în vagin, să nu se epileze în zona inghinală până vor întreține un raport sexual, să-i spună anumite lucruri lui (...) și să-i propună o noapte de dragoste, să-i facă avansuri lui (...) și să-i propună să fie împreună 3-4 luni, timp în care să filmeze 3-4 videoclipuri pe săptămână în timp ce întreține relații sexuale cu acesta (...), inițial sub amenințarea că va distribui materiale pornografice pe care le deține cu prietena sa (...), iar, mai apoi, sub amenințarea că va distribui fotografiile și videoclipurile primite de la victimă. Aceste conduite au determinat victima să afirme că se va sinucide deoarece nu mai rezistă abuzului psihologic, abuz ce a fost ulterior amplificat de inculpat prin distribuirea către cunoscuții acesteia fotografiilor, filmulețelor și conversațiilor avute. Se poate așadar observa din exemplul de practică judiciară expus că autorul a plasat persoana vătămată într-o poziție vulnerabilă, profitând de naivitatea sa, exercitând acțiuni de constrângere psihică de natură să îngreuească libertatea sexuală a victimei. Drept urmare, putem afirma că în anumite situații autorul poate plasa victima într-o poziție vulnerabilă inclusiv prin șantajarea acesteia, mai ales în contextul în care persoana vătămată este amenințată cu darea în vileag a unei fapte reale sau imaginare, compromițătoare pentru persoana amenințată ori pentru un membru de familie al acesteia, formă a infracțiunii de șantaj prevăzută de art. 207 alin. 2 C.pen.”¹⁹.

Citând doctrina mai veche²⁰, s-a arătat, totodată, că „fapta inculpatului de a amenința victima cu darea în vileag a unor fapte ce vizează infidelitatea conjugală a

¹⁸ A se vedea Curtea de Apel Brașov, Secția penală, decizia penală nr. 797/AP din 05.12.2022 (www.rejust.ro).

¹⁹ A se vedea D. Lucaciu, Exploatarea persoanelor vulnerabile. Posibile semnificații penale. Teză de doctorat, Universitatea Babeș Bolyai din Cluj-Napoca, 2025, p. 148-149. Hotărârile citate sunt sentința penală nr. 12/2025 din 14.01.2025, pronunțată de Judecătoria Târgu Mureș, definitivă prin decizia penală nr. 131/2025 din 13.03.2025, pronunțată de Curtea de Apel Târgu Mureș, ambele disponibile pe rejust.ro.

²⁰ În acest sens, a se vedea și V. Dongoroz, I. Fodor, S. Kahane, N. Iliescu, I. Oancea, C. Bulai, R. Stănoiu, V. Roșca, op. cit., p. 322 și urm.

acesteia, determinând-o să întrețină mai multe raporturi sexuale, constituie doar infracțiunea de șantaj [art. 207 alin. (2) C.pen.], dar nu pentru că întreținerea raporturilor sexuale în asemenea împrejurări ar fi suficient valorificată prin această normă penală, ci ca urmare a faptului că nu sunt întrunite elementele constitutive ale infracțiunii de viol [art. 218 alin. (1) C.pen.], în lipsa exercitării constrângerii concomitent cu întreținerea actului sexual”²¹.

Un argument în plus al acestei opinii pleacă de la analogia făcută cu argumentația realizată în doctrină privitor la distincția dintre infracțiunea de șantaj și cea de tâlhărie. Astfel, se apreciază, în legătură cu aceste din urmă infracțiuni, că, „deosebirea dintre cele două infracțiuni este dată de momentul la care victima este deposedată de un anumit bun mobil. Concret, în cazul șantajului, făptuitorul folosește violența sau amenințarea în scopul obținerii ulterioare a unui bun, în timp ce, în cazul tâlhăriei, există simultaneitate între exercitarea violenței sau amenințării și cedarea bunului de către victimă”²². Pornind de la această opinie, în doctrină s-a realizat și o analiză a situației expuse de noi, respectiv a relației șantajului cu infracțiunea de viol, arătându-se că „în principiu (...), în cazul în care constrângerea are ca obiect realizarea unui act sexual în aceeași împrejurare, fapta va constitui infracțiunea de viol în formă consumată sau tentată (...). Dacă însă, prin acțiunea de constrângere, autorul urmărește realizarea unui act sexual într-o altă împrejurare, atunci fapta va fi încadrată în forma de bază a șantajului”²³. În susținerea acestei idei, autorii au arătat că nu pot fi de acord „cu reținerea celor două fapte în concurs în sarcina inculpatului care, la data de 16 februarie 2013, prin constrângerea morală a persoanei vătămate în vârstă de 15 ani, pe care a amenințat-o cu darea în vileag a unor fapte compromițătoare pentru ea, respectiv cu postarea pe internet a unei înregistrări video stocate pe un CD aflat în posesia sa, conținând imagini cu minora în timp ce întreținerea un raport sexual cu fostul prieten, a întreținut cu aceasta un raport sexual normal în locuința sa.” Autorii au considerat că „se impunea reținerea exclusiv a uneia dintre cele două infracțiuni (raportat la starea de fapt, mai degrabă a infracțiunii de viol)”²⁴.

Suntem de acord că această analiză poate fi realizată și în cazul infracțiunii de șantaj comparativ cu cea de viol, însă opiniile amintite nu acoperă întru totul situația analizată de noi. Astfel cum se poate observa, doctrina pare să se fi oprit în marea majoritate a cazurilor la momentul în care are loc constrângerea în vederea obținerii unui folos patrimonial/nepatrimonial, fără a preciza ce se întâmplă dacă, în urma șantajului, remiterea efectivă a banilor sau actul sexual chiar are loc, sub imperiul amenințării anterioare care a

²¹ A se vedea I. Borlan, Concursul aparent de norme penale. Teză de doctorat, Universitatea Babeș Bolyai din Cluj-Napoca, 2024, p. 321.

²² A se vedea V. Cioclei, op.cit., p. 154.

²³ A se vedea S. Bogdan, D.A. Șerban, op.cit., p. 332.

²⁴ *Ibidem*. Hotărârea la care fac referire autorii este a Jud. Fălticeni, sentința penală nr. 577 din 20 octombrie 2014, definitivă.

condus la întrunirea elementelor de tipicitate ale infracțiunii prevăzute de art. 207 C.pen.²⁵. De asemenea, s-a ajuns la concluzia corectă conform căreia, dacă amenințarea cu darea în vileag și raportul sexual au loc concomitent, se impune reținerea doar a unei infracțiuni de viol.

În același timp, bineînțeles că, dacă există, în cazul variantei asimilate analizate de noi, doar o amenințare cu darea în vileag a unor fapte compromițătoare pentru ca victima să întrețină raporturi sexuale cu inculpatul, iar victima nu cedează acestor presiuni și sesizează organele de poliție, vor fi întrunite elementele constitutive doar a unei infracțiuni de șantaj²⁶.

Totuși, reținerea doar a unei infracțiuni de șantaj în situația în care victima s-a și întâlnit cu inculpatul sub amenințările amintite și aceștia au întreținut relații sexuale ridică mai multe dificultăți. În primul rând, ea riscă să ignore în întregime dimensiunea sexuală a conduitei inculpatului, reducând întreținerea actului sexual la un simplu „folos” dobândit prin amenințare, fără a mai analiza condițiile în care acesta s-a realizat și, mai ales, dacă a existat un consimțământ valabil din partea persoanei vătămate. În al doilea rând, o astfel de soluție lasă nereglementată și nesancționată în mod autonom conduita sexuală care, în realitate, echivalează cu o atingere gravă adusă libertății sexuale. Nu în ultimul rând, calificarea exclusiv ca șantaj tinde să diminueze gravitatea faptei și suferința victimei, care, deși nu este supusă unei violențe fizice, acționează sub imperiul unei temeri intense și constante, determinată de amenințarea cu expunerea publică a unor fapte/imagini compromițătoare pentru sine.

B. Reținerea doar a unei infracțiuni de viol

O a doua posibilitate analizată în practică este cea a reținerii exclusiv a infracțiunii de viol, în temeiul art. 218 C.pen. S-a reținut, spre exemplu, comiterea unei infracțiuni de viol în formă continuată, unele acte materiale constând în aceea că inculpatul a amenințat-o pe

²⁵ În sensul că, „dacă întreținerea actelor de penetrare sexuală nu are loc în aceeași împrejurare în care au fost realizate actele de constrângere ci, ulterior, într-un alt context, se va reține doar comiterea infracțiunii de șantaj”, a se vedea M. Udriou, op.cit., p. 344.

²⁶ A se vedea, spre exemplu, Curtea de Apel Ploiești, Secția penală și pentru cauze cu minori și de familie, decizia penală nr. 933 din 04.08.2022 (www.rejust.ro), unde inculpatul a fost trimis în judecată, printre altele, și pentru o infracțiune de șantaj care a constat în aceea că „în perioada 24/25.04.2021-începutul lunii mai 2021, inculpatul a constrâns-o pe persoana vătămată prin amenințarea cu acte de violență și prin amenințarea cu darea în vileag a unei fapte reale, compromițătoare pentru aceasta, respectiv cu publicarea pe rețelele de socializare a filmării realizate la data de 24.04.2021, în timpul întreținerii actului sexual oral neconsimțit, în scopul de a o determina pe persoana vătămată să adopte un comportament sau să acționeze în felul dorit de acesta, prin acțiunile sale conjugate lezând libertatea psihică a persoanei vătămate și creându-i o stare de temere.”; Jud. Caracal, sentința penală nr. 58 din 18.02.2025, definitivă prin decizia penală nr. 703 din 29.05.2025 pronunțată de Curtea de Apel Craiova (www.rejust.ro), unde inculpatul a fost trimis în judecată pentru o infracțiune de viol și pentru o infracțiune de șantaj, ulterioară celei de viol, constând în aceea că: „în data de 24.05.2024, a aruncat în curtea persoanei vătămate minore mai multe bilețele scrise în care îi adresa acesteia amenințări cu acte de violență și moartea în cazul în care refuză să mai întrețină relații sexuale cu acesta, încercând astfel să o constrângă în continuarea unei astfel de relații.”

persoana vătămată că, dacă nu va mai întreține raporturi sexuale cu el, va relata altor persoane că nu mai este virgină²⁷. Așa cum am menționat în cele anterior expuse, dacă amenințarea cu darea în vileag a unor fapte compromițătoare și întreținerea actului sexual oral se realizează în aceeași împrejurare, încadrarea corectă a faptei va fi aceea exclusiv de viol, opinie la care se realizează și o parte a jurisprudenței²⁸.

Argumentul central pentru a reține infracțiunea de viol constă în faptul că actul sexual a fost întreținut în lipsa unui consimțământ real, victima aflându-se sub o formă de constrângere psihică aptă să-i suprimă libertatea de decizie. Chiar dacă nu a existat o violență fizică propriu-zisă, presiunea morală exercitată prin amenințarea cu darea în vileag este de natură să creeze o stare de temere suficient de intensă pentru a vicia consimțământul. În acest sens, doctrina penală română a subliniat în mod constant că actul sexual este lipsit de consimțământ ori de câte ori acesta este exprimat sub o formă de presiune psihică reală, rezonabilă și determinantă. Așadar, chiar dacă victima nu opune o rezistență activă și aparent consimte la întreținerea raportului sexual, contextul în care are loc această „acceptare” relevă în mod clar o lipsă de autonomie și o constrângere morală care o anulează.

Această soluție de reținere a unei infracțiuni de viol are meritul de a recunoaște că nu orice tăcere sau aparentă acceptare echivalează cu un consimțământ valid și de a proteja efectiv libertatea sexuală a persoanei. Pe de altă parte, însă, reținerea *exclusivă* a infracțiunii de viol ignoră mijlocul specific de constrângere folosit, respectiv amenințarea cu darea în vileag, care este tipic șantajului și care, în sine, reprezintă o formă distinctă de atingere a libertății psihice a victimei, incriminată distinct de către legiuitor. O astfel de calificare simplifică nejustificat complexitatea faptei și omite să valorifice existența unei alte infracțiuni, cu un obiect juridic propriu și o pericolozitate proprie. Mai mult decât atât, o astfel de interpretare omite a lua în considerare faptul că infracțiunea de șantaj s-a consumat deja la momentul amenințării cu darea în vileag a unor fapte/imagini compromițătoare în scopul obținerii în mod injust a unui folos nepatrimonial, independent de întreținerea relațiilor sexuale, astfel că, în opinia noastră, maximum poate fi vorba de un argument care să se refere la caracterul *excesiv* al reținerii a două infracțiuni în concurs cu privire la această situație de fapt (argument care însă nu are o veritabilă susținere juridică).

Nu se poate susține că ar exista o încălcare a principiului *ne bis in idem*²⁹ prin reținerea constrângerii sub forma amenințării atât în conținutul constitutiv al infracțiunii de

²⁷ Jud. Târgu Jiu, sentința penală nr. 59/19.01.2023, definitivă prin decizia penală nr. 1811/09.11.2023 a Curții de Apel Craiova (www.rejust.ro).

²⁸ A se vedea în acest sens, Jud. Sectorului 2 București, sentința penală nr. 593 din 07.09.2022, definitivă prin decizia penală nr. 1/A din 04.01.2023 a Curții de Apel București (www.rejust.ro), unde s-a reținut că „după aproximativ o săptămână sau câteva zile de la primul incident, care s-a petrecut la finalul anului 2020, inculpatul, amenințând-o că va posta în mediul online fotografiile realizate anterior, a constrâns-o moral pe minora în vârstă de 14 ani să îi efectueze, fără voia sa, un act sexual oral”, fapta fiind încadrată doar ca infracțiune de viol.

²⁹ Pentru jurisprudența CEDO în această materie, a se vedea și *fișa tematică* disponibilă la această adresă: [https://ks.echr.coe.int/documents/d/echr-ks/guide art 4 protocol 7 rum](https://ks.echr.coe.int/documents/d/echr-ks/guide%20art%204%20protocol%207%20rum). De pildă, în cauza *Ramda c.*

șantaj, cât și al celei de viol. În primul rând, dreptul penal recunoaște atât absorbția legală, cât și pe cea naturală, admitând posibilitatea ca o faptă prevăzută de lege să fie integrată în conținutul constitutiv al altei infracțiuni. În al doilea rând, este recunoscut în Codul penal și unanim acceptat de doctrină faptul că aceeași acțiune sau inacțiune poate întruni elementele de tipicitate ale mai multor infracțiuni, situație expres reglementată de art. 38 alin. (2) C. pen., potrivit căruia „*Există concurs formal de infracțiuni când o acțiune sau o inacțiune săvârșită de o persoană, din cauza împrejurărilor în care a avut loc sau a urmărilor pe care le-a produs, realizează conținutul mai multor infracțiuni.*”

În această logică, în materia infracțiunilor complexe, formă a unității legale de infracțiune, legiuitorul poate dispune absorbția anumitor infracțiuni în conținutul constitutiv al unei alte infracțiuni. Un exemplu clasic îl constituie tâlhăria, reglementată de art. 233 C. pen., care absoarbe infracțiunile de amenințare (art. 206 C. pen.) și de lovire sau alte violențe (art. 193 C. pen.). Totuși, atunci când acțiunea de lovire depășește limitele consecințelor prevăzute de art. 193 C. pen., infracțiunea de tâlhărie se va afla în concurs cu cea de vătămare corporală prevăzută de art. 194 C. pen. ori, după caz, cu cea de omor ori tentativă la omor. Se observă, așadar, că aceeași acțiune, respectiv cea de lovire, poate genera reținerea a două infracțiuni aflate în concurs: tâlhăria, care înglobează atât actul de violență, cât și sustragerea bunului, și vătămarea corporală ori o infracțiune contra vieții, ce reprezintă, de altfel, o componentă a infracțiunii de tâlhărie.

În mod similar, o parte a doctrinei consideră că infracțiunea de viol are natura unei infracțiuni complexe, întrucât absoarbe în conținutul său constitutiv infracțiunile de amenințare și de lovire sau alte violențe. Cu toate acestea, dat fiind caracterul de amenințare „calificată” al șantajului și nivelul semnificativ mai ridicat al pedepsei prevăzute pentru această infracțiune, considerăm că șantajul nu poate fi valabil absorbit în conținutul constitutiv al infracțiunii de viol.

S-ar putea reproșa acestei comparații faptul că aceeași acțiune de lovire intră în conținutul a două infracțiuni care se consumă cu aceeași ocazie, pe când în cazul analizat, amenințarea din conținutul șantajului ar fi absorbită în conținutul violului care se consumă la un alt moment. Situația este și mai apropiată de conducerea unui vehicul fără permis de conducere ori conducerea sub influența alcoolului ori a altor substanțe psihoactive, când după o vreme de condus, autorul comite și un accident de circulație soldat cu vătămarea corporală a unei persoane care are nevoie de îngrijiri medicale de cel mult 90 de zile. În această situație, acțiunea de a conduce fără permis ori sub influența alcoolului ori a altor substanțe intră atât în conținutul infracțiunilor prevăzute de art. 335 sau 336 C. pen., cât și în

Franței (2017), s-a reținut că, „deși o instanță penală (fr. „tribunal correctionnel” / rom. „tribunal corecțional”) îl judecase deja și îl declarase vinovat de constituirea unui grup infracțional în vederea săvârșirii unor acte de terorism, o altă instanță penală (fr. „cour d’assises”/ rom. „curtea cu jurați”) l-a judecat ulterior și l-a găsit vinovat de complicitate la mai multe crime, printre care omor și tentativă de omor. După ce a realizat o examinare comparativă a numeroaselor elemente stabilite în deciziile pronunțate în cadrul ambelor proceduri (Ramda împotriva Franței, 2017, pct. 87- 93), Curtea a constatat că aceste decizii se bazează pe multiple fapte distincte și detaliate (pct. 94).”

cel al infracțiunii prevăzute de art. 196 alin. (1) C.pen. La fel este situația în ceea ce privește infracțiunile de nerespectarea ori neluarea măsurilor legale de securitate în muncă (art. 349 și art. 350 C.pen.) și ucideri din culpă sau vătămare corporală din culpă în varianta agravată - ca urmare a nerespectării dispozițiilor legale ori a măsurilor de prevedere pentru exercițiul unei profesii sau meserii ori pentru efectuarea unei anumite activități. Nici aceste comparații nu sunt identice, dat fiind că acțiunea de conducere este una continuă și subzistă și la momentul comiterii accidentului, iar neluarea ori nerespectarea măsurilor respective subzistă și la momentul uciderii sau vătămării corporale din culpă, dar reprezintă argumente solide pentru posibilitatea includerii unei amenințări care subzistă la momentul actului sexual (o amenințare reiterată implicit, la care autorul nu a renunțat) în conținutul infracțiunii de viol. În plus, diferența, în această situație, nu ar putea fi dată doar de împrejurarea dacă autorul a reiterat expres amenințarea în momentul anterior întreținerii relațiilor sexuale; o astfel de abordare ar fi pur formalistă și nu ar proteja, în realitate, mai bine victimele unor astfel de infracțiuni. În acest sens, în practica judiciară (cu privire la alte infracțiuni s-a reținut că *„reținerea în sarcina inculpatului a săvârșirii unui concurs ideal omogen implică recunoașterea faptului că aceeași acțiune lezează de două ori aceeași valoare socială, deși, în concret, nu s-ar putea individualiza cu adevărat două activități distincte, ci doar manifestarea unei singure conduite ilicite”*³⁰, ceea ce, desigur, nu este cazul în exemplul nostru, când vorbim de un concurs real eterogen, care lezează deci valori sociale diferite.

C. Reținerea unui concurs real de infracțiuni între șantaj și viol

În aceste condiții, soluția corectă și echitabilă este, în opinia noastră, reținerea unui concurs real de infracțiuni între viol și șantaj. O asemenea soluție este justificată nu doar prin prisma unei interpretări logice și sistematice a textelor de lege, ci și printr-o analiză a modului în care, în realitate, coexistă două conduite ale inculpatului care trebuie sancționate distinct, luând în considerare și valorile sociale ocrotite, care sunt diferite. De asemenea, așa cum arătam și în cele de mai sus, infracțiunea de șantaj se consumă în momentul în care inculpatul adresează amenințarea cu scopul de a obține continuarea întreținerii de raporturi sexuale cu victima. Textul legal nu impune realizarea efectivă a folosului, ceea ce înseamnă că, în acel moment, deja se produce o vătămare a libertății psihice a victimei. Ulterior, în momentul în care victima, de teamă, cedează presiunii și acceptă să întrețină raporturi sexuale, consimțământul fiind anulat de constrângerea anterioară, se consumă infracțiunea de viol. Prin urmare, există două conduite distincte în timp, care lezează două valori sociale diferite: pe de o parte, libertatea psihică, iar pe de altă parte, libertatea sexuală.

³⁰ A se vedea Jud. Sectorului 6, Secția penală, sentința penală nr. 194/2025 din 24.03.2025 (www.rejust.ro).

De altfel, cu privire la această situație de fapt, în practică s-a reținut că sunt într-adevăr întrunite elementele constitutive atât ale infracțiunii de șantaj, cât și ale infracțiunii de viol: „în perioada septembrie-octombrie 2021, inculpatul a apelat-o telefonic în mod repetat și i-a trimis numeroase mesaje telefonice (mesagerie telefonică și whatsapp) soției sale, cu care nu mai locuia împreună, amenințând-o cu darea în vileag a unor fapte reale, respectiv cu postarea pe rețelele de socializare a unor înregistrări cu numita P. întreținând relații sexuale, pe care inculpatul le deținea, înregistrări compromițătoare pentru aceasta, solicitându-i în acest scop să întrețină în continuare cu acesta relații sexuale orale și anale și să-i remită o sumă de bani (500 de lei majorată ulterior la suma de 600 de lei), în scopul nepublicării înregistrărilor compromițătoare și constând în aceea că, (I) în ziua de 10.10.2021 în jurul orei 18.30, în gara C.F.R. din comuna Tulucești, (II) în ziua de 23.10.2021 în jurul orei 19.30, (III) în ziua de 27.10.2021 în jurul orei 20.00 și (IV) în ziua de 29.10.2021 în jurul orei 20.00, într-o locuință în construcție (...), prin constrângere morală (sub imperiul amenințării cu divulgarea unor imagini video compromițătoare), a întreținut un număr de 4 raporturi sexuale, cu soția sa”³¹.

Reținerea unui concurs real între cele două infracțiuni este susținută și de o parte a doctrinei, cel puțin din punctul de vedere al „echității” și doar *de lege ferenda*, arătându-se că, față de modalitatea de reglementare actuală a articolului 207 din Codul penal, nu se poate susține totuși că din punct de vedere legal amenințarea cu darea în vileag poate fi inclusă în noțiunea de constrângere prevăzută de art. 207 alin. (1) din Codul penal, și deci nici în cea menționată în art. 218 alin. (1) din Codul penal: „Legiuitorul a preferat păstrarea formei asimilate într-o incriminare distinctă, înțelegând astfel să o incrimineze expres și distinct, neținând cont, însă, de faptul că noțiunea de constrângere este regăsită și în cuprinsul incriminării violului, iar cerințele specifice legalității incriminării, autonomiei normative a dreptului penal și coerenței exprimării legislative impun ca o noțiune folosită într-o normă de incriminare să aibă același sens în toate normele de incriminare. Or, prin incriminarea ca formă asimilată a alin. 2 al art. 207 Cod pen., se ajunge în situația în care amenințarea cu darea în vileag a unei fapte compromițătoare este exclusă din noțiunea de constrângere și, în consecință, nu poate sta la baza comiterii infracțiunii de viol, cu consecința reținerii unei infracțiuni de șantaj în formă asimilată în toate cazurile în care se obțin foloase sexuale printr-o astfel de conduită, ajungându-se la situații inechitabile”³².

Referitor la faptul că încadrarea faptei de a amenința cu darea în vileag ca variantă asimilată de către legiuitor este un argument pentru care acesta din urmă nu include în noțiunea de constrângere și pe aceea a amenințării cu darea în vileag, arătăm următoarele: această variantă era prevăzută și de art. 194 C.pen. din 1969, când legiuitorul menționa la

³¹ A se vedea Curtea de Apel Galați, Secția penală și pentru cauze cu minori, Decizia penală nr. 508/A din 04.04.2022 (www.rejust.ro). Încadrarea pentru infracțiunea de șantaj a fost aceea prevăzută de art. 207 alin. (1), (2) și (3) C.pen., având în vedere că, pe lângă constrângerea în scopul obținerii a unui folos nepatrimonial (întreținerea actelor sexuale), a existat și un scop patrimonial, respectiva suma de 600 de lei.

³² A se vedea D. Herinean, Relația dintre șantaj și alte infracțiuni, în Revista Penalmente Relevant nr. 1/2018, p. 29.

alineatul 2 că limitele de pedeapsă vor fi mai ridicate atunci când constrângerea „constă în amenințarea cu darea în vileag a unei fapte reale sau imaginare, compromițătoare pentru persoana amenințată, pentru soțul acesteia sau pentru o rudă apropiată”. Cu alte cuvinte, admitea că această constrângere prevăzută de alineatul 1 ca element material poate să fie săvârșită și prin amenințarea cu darea în vileag. Opțiunea ulterioară a legiuitorului a fost aceea de a reconfigura parțial infracțiunea de șantaj, astfel că această variantă a devenit din una agravată una asimilată. Credem însă că această schimbare de optică nu poate conduce la ideea că alineatul al doilea nu poate fi inclus în noțiunea mai generală de constrângere. În primul rând, acest lucru nu rezultă din expunerea de motive a Legii nr. 286/2009, când legiuitorul nici nu a menționat această reconfigurare a articolului³³, iar, în al doilea rând, nu ar fi pentru prima dată când legiuitorul creează o variantă asimilată pentru a evidenția că și acea faptă se subsumează textului legal, așa cum o face, spre exemplu, în prevederile art. 205 alin. (2) C.pen.³⁴ sau în cele ale art. 258 alin. (2) C.pen.³⁵.

Totuși, subliniem faptul că reținerea unui concurs real de infracțiuni între șantaj și viol nu poate fi o teorie absolutizată. Bineînțeles că pot exista situații în care, spre exemplu, să se rețină doar infracțiunea de șantaj, atunci când nu se poate dovedi că acea conduita ulterioară a victimei de a întreține un raport sexual/act sexual cu autorul a fost influențată de amenințarea anterioară, în special în situațiile în care trece o perioadă prea lungă de timp între amenințare și întreținerea raportului sexual efectiv.

În același timp, reamintim faptul că situația care este pusă în discuție este aceea în care are loc amenințarea cu darea în vileag a unor fapte compromițătoare, iar mai apoi are loc întâlnirea dintre cei doi, victima fiind încă sub constrângerea psihică anterioară. Dacă, la momentul întâlnirii, constrângerea este și una fizică, nu credem că mai există vreo problemă în a reține cele două infracțiuni în concurs³⁶, deși în practică există și situații în care, deși victima a fost amenințată cu darea în vileag a unor imagini în care apărea în ipostaze compromițătoare pentru ca persoana vătămată să întrețină raporturi sexuale cu inculpatul, iar mai apoi a întreținut raporturi sexuale cu acesta din urmă, care a profitat de

³³ A se vedea expunerea de motive disponibilă la următoarea adresă: <https://www.cdpe.ro/proiecte/2009/300/00/4/em304.pdf>

³⁴ Art. 205 alin. (2) C.pen.: „Se consideră lipsire de libertate și răpirea unei persoane aflate în imposibilitatea de a-și exprima voința ori de a se apăra.”

³⁵ Art. 258 alin. (2) C.pen.: „Cu aceeași pedeapsă se sancționează fapta funcționarului public care continuă să exercite o funcție ce implică exercițiul autorității de stat, după ce a pierdut acest drept conform legii.”

³⁶ A se vedea, în acest sens, Curtea de Apel Bacău, Secția penală și pentru cauze cu minori și de familie, decizia penală nr. 790 din 08.08.2024 (www.rejust.ro). Reținând infracțiunea de șantaj în concurs cu infracțiunea de viol, instanța a mai reținut și că „nu se impune reținerea absorbției infracțiunii de șantaj în cea de viol, întrucât consumarea infracțiunii de șantaj s-a produs în momentul în care a fost creată starea de pericol pentru libertatea psihică a victimei, în intervalul anterior sosirii în apartament, în vreme ce a doua infracțiune de viol s-a consumat după primul raport sexual. Acțiunile infracționale sunt distincte, realizate la diferite intervale de timp, și îndreptate împotriva unor valori sociale diferite. În cazul șantajului, inculpatul a folosit actele de amenințare în scopul obținerii unui folos nepatrimonial și nu a existat simultaneitate între exercitarea amenințării și obținerea folosului nepatrimonial de la victima constrânsă, pentru a se putea reține doar infracțiunea de viol”.

imposibilitatea sa de a se apăra având vârsta de 12 ani, s-a reținut doar infracțiunea de viol³⁷.

De altfel, reținerea în concurs a infracțiunii de șantaj cu o infracțiune contra libertății și integrității sexuale nu poate fi pusă sub semnul discuției atunci când victima este un minor cu vârsta sub 16 ani. Dacă, de pildă, inculpatul o amenință pe aceasta cu darea în vileag a unor fotografii compromițătoare dacă nu întreține relații sexuale cu el, pe o perioadă de timp, pe lângă infracțiunea de șantaj (care se consumă la momentul constrângerii), este cert că se va reține și infracțiunea prevăzută de art. 218 C.pen.¹, întrucât atingerea adusă integrității și libertății sexuale nu poate fi negată; cu atât mai puțin, o astfel de atingere nu poate fi negată când există o constrângere care se perpetuează. Pentru aceste motive, în opinia noastră, într-o astfel de situație trebuie reținută varianta agravată prevăzută la alin. (2) al textului de lege.

Pe cale de consecință, considerăm că în situațiile în care actul sexual este întreținut sub imperiul unei constrângeri psihice generate de o amenințare cu darea în vileag a unor informații compromițătoare, soluția corectă nu este nici reținerea exclusivă a infracțiunii de șantaj, nici exclusiv a infracțiunii de viol. Dimpotrivă, întregul comportament infracțional al făptuitorului trebuie privit în ansamblu, cu luarea în considerare a tuturor conduitelor sale și efectelor avute asupra victimei. Doar astfel se poate ajunge la o încadrare juridică adecvată și la o protecție efectivă a valorilor sociale ocrotite de legea penală. De aceea, concursul real între șantaj și viol reflectă cel mai fidel realitatea faptică, asigurând un tratament sancționator proporțional cu gravitatea faptei și cu pluralitatea valorilor lezate.

CONCLUZII

Analiza noastră a evidențiat dificultatea reală cu care se confruntă instanțele în a trasa o graniță clară între constrângerea psihică și consimțământul aparent exprimat în cazul raporturilor sexuale desfășurate sub presiunea divulgării unor informații compromițătoare. Astfel de cauze presupun o evaluare complexă, care nu se poate limita la aparența unei acceptări din partea victimei, ci impune o cercetare serioasă a circumstanțelor în care aceasta a acționat și a tipului de presiune exercitat asupra sa.

În dreptul penal, consimțământul nu poate fi considerat valid atunci când este viciat de o formă de constrângere psihică suficient de intensă încât să anuleze libertatea de alegere. Atunci când această constrângere se manifestă sub forma unei amenințări constante cu darea în vileag a unor materiale compromițătoare, iar victima cedează de teama unor urmări sociale sau personale grave, nu ne mai aflăm în sfera unui acord autentic, ci în cea a unei cedări determinate de frică, așadar, în absența unui consimțământ real.

³⁷ A se vedea, în acest sens, Jud. Timișoara, sentința penală nr. 901 din 31.03.2023, definitivă prin decizia penală nr. 656A din 27.06.2023 a Curții de Apel Timișoara (www.rejust.ro).

De asemenea, atunci când această presiune psihică este utilizată ca mijloc pentru a determina victima să întrețină acte de natură sexuală, fapta poate întruni elementele constitutive ale infracțiunii de viol. Totodată, utilizarea amenințării cu scopul de a obține satisfacții de natură sexuală implică și realizarea unei constrângeri în forma specifică prevăzută de art. 207 alin. (2) C.pen., ceea ce justifică reținerea și a infracțiunii de șantaj.

Întrucât cele două fapte protejează valori sociale distincte, libertatea sexuală, respectiv libertatea psihică și voința liber exprimată, iar inculpatul apelează la două conduite distincte, apreciem că soluția corectă într-o asemenea situație este reținerea unui concurs real de infracțiuni între viol și șantaj.

Pentru a asigura o interpretare coerentă și o aplicare unitară a legii, considerăm esențial ca instanțele să își fundamenteze analiza pe câteva repere clare: existența unei amenințări concrete, evaluarea rezonabilității temerii victimei, natura relației anterioare dintre părți, timpul scurs de la momentul amenințării până la momentul întreținerii actelor sexuale efective, frecvența și intensitatea presiunii exercitate, precum și absența altor alternative reale pentru victimă. Doar o astfel de abordare poate garanta protecția efectivă a valorilor ocrotite de legea penală și poate asigura delimitarea justă între cele două incriminări. Rămâne, cu siguranță, deschisă discuția dacă o astfel de reconfigurare a unei practici judiciare inițial tributare unității de infracțiune, poate fi extinsă și în cazul infracțiunii de tâlhărie.